

ק ו ב ץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

קרח – ז"ך סיון

גליון מב (רמא)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

•

417 טראַי עוועניו

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

פתח דבר ה

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הגדר ותשלומין שבקרבת ט
איך שיך "תשלומין" בנוגע להגברא י
גם לר' אושעיא עיקר החיוב הוא ביום ראשון י
יסוד הפלוגתא דר' יוחנן ור' אושעיא יא
בעצרת כו"ע מודי דהוה תשלומין לראשון יב
אמירת תחנון בי"ג סיון יג

ר מ ב " ם

מפתח וציונים ללקו"ש על הרמב"ם ו
הערות ברמב"ם ס' היד הל' שביתת עשור יד
כנ"ל הל' דעות טו
כנ"ל הל' תפילין (גליון) טו
כנ"ל בלימוד השבועי טז

נ ג ל ה

עיבוד עורות ע"י אינו יהודי (גליון) לא
הערה בפרש"י אם בריאה יברא ה' וגו' יט

ח ס י ד ו ת

ענין המחליף פרה בחמור בוחניות יט
דוגמת נרתיק השמש, על הנשמה והגוף כ
שמאי והלל קבלו משמעי' ואבטליון ואעפ"כ חולקים -
(גליון) כא
בענין הנ"ל כא

ש י ח ו ת

סדר תפלות כל השנה בהרמב"ם כב
ב' ימים יו"ט בשבועות כג
נשים ובנות פטורות ממ"ע שהזמ"ג כג
הסיום דס' יצירה בתיקון ליל שבועות כה
לימוד הרמב"ם אי הוה הלכה למעשה יד
ברכת הפירות במדבר לב
מיתת כ"ד אלף תלמידי ר"ע לב

כיצד יתכן ד"דיברה תורה בלשון הבאי".....לג
פתיחת ס' אהבה (ברמב"ם) הוא כעין מה שסיים בס' המדע..לג

ש ו נ ו ת

הסדר בהפסוקים על דרושים שבלקו"ת סוף פרשתנוכו
הערות על ד"ה ועבד הלויכו
זמן אמירת מאמר ד"ה והנה פרח וגו'כז
רשעים מלאים חרטותכז
עתיד חזיר ליטהורכט
טעות בספר המנהגים מנהגי יארציטל

פ ת ח ד ב ר

קובץ זה מוקדש לזכרו ולעילוי נשמתו של התמים הקדוש
אברהם אליעזר הי"ד גאלדמאן אהובנו הבלתי נשכח, חברנו
בישיבת אהלי תורה, שנקטף באבו בדמי ימיו מלאי המרץ
וגדושי המעש, כי לקח אותו אלקים ביום ז"ך סיון תשל"ז.

שבע שנים כבר עברו מאותו היום המר יום שוכלנו בהלקח
מאתנו, אך עוד תדמע העין מדי נעלה זכרו, עוד יצבט הלב
בכאב צורב, כי נגדע האילן והי' לאלון בכות. אמנם שבע
שנים עברו מאז, אך חי זכרוננו בלבנו לעולם, עבודתו התמה
ויראתו הטהורה, הצטיינותו בלימוד התורה, והנהגתו באהבת
ישראל והפצת המעיינות חוצה.

יהי זכרו ברוך ות.נ.צ.ב.ה.

המערכת

א. לתועלת הרבים מביאים אנו בראש הקובץ "ציונים ומפתחות" לביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א - ממה שנדפס בלקו"ש - על שיעורי הרמב"ם הנלמדים לשבוע הבע"ל.

המערכת

הלכות חמץ ומצה

פ"ח ה"ו הגה"מ - טעם לג' מצות: לקו"ש ח"י"ב ע' 30 - תיווך עם מ"ש הראש והמרדכי.

הלכות שופר

פרק ב הלכה ו: "אע"פ שהתקיעה וכו' ולמה אין תוקעין וכו'": לקו"ש ח"ט ע' 374; י"ט ע' 541 - ביאור באריכות הלשון.

הלכות סוכה

פרק ו הלכה א: "קטן... חייב בסוכה": לקו"ש ח"י"ז ע' 234 גדר חיוב קטן לשיטת הרמב"ם.

הלכות לולב

פרק ז הלכה ג: "ערבי נחל אינן כל דבר הגדל על נחל אלא מין ידוע": לקו"ש ח"י"ב ע' 132-3 - ביאור בשיטת הרמב"ם בדין ערבות.

הלכה יט: "קטן... חייב בלולב": ראה לעיל הל' סוכה.

פרק ח הלכה יב-טו: ראה לקו"ש ח"י"ז ע' 267 ואילך ביאור הלכות אלו. (וכן ראה לקו"ש ח"י"ד 166 ואילך), שיטת הרמב"ם בשמחת יו"ט בחג הסוכות.

הלכה יד: "כל העם באין לראות. ולשמוע": לקו"ש ח"י"ד ע' 159.

הלכות שקלים

פרק א הלכה א: "ליתן... מחצית השקל... נותנו כולו כאחת...": לקו"ש ח"ט"ז ע' 384 - ביאור בזה.

פרק ג הלכה א: "...שנים שנתנו שקל על שניהם חייבים בקלכון": שם ע' 386.

פרק ד הלכה א: "תרומת הלשכה מה יעשה בו": שם ע' 385.

הלכות קדוש החודש

ראה לקו"ש ח"ט"ז ע' 94 ואילך. וכן לקו"ש בא ש.ז.

פרק ג הלכה ה-ו: "...נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש": לקו"ש ח"ט ע' 188 - לכאורה במשנה ר"ה ל,ב. כתוב שזה רק ברי"ה ומכאן משמע בכל חדש - וביאור בזה.

* * *

הננו מביאים בזה השמטות למפתח ללקו"ש ושיחות כ"ק אד"ש על הרמב"ם שנדפסו עד עתה בקובצים שעברו.

ספר יד החזקה - משנה תורה

התוועדות ש"פ בחוקותי ש.ז. שיחה ד' - אודות שם זה.

הקדמה

"אדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואח"כ כו'": התוועדות ש"פ בחוקותי ש.ז. שיחה ג' - ביאור בזה.

הלכות יסודי התורה

פרק ב הלכה ב: "והאיך היא הדרך לאהבתו... שיתבונן בדעתו": לקו"ש חכ"ב ע' 117 - ענין המעשה שבמצות דחובות הלבבות.

הלכה יא: "דברים אלו שאמרנו... כמו טפה מהים": - פרק ד הלכה י: "כל דברים האלו... כמר מדלי": התוועדות ש"פ אמור ש.ז. שיחה ג' - דיוק הלשונות. והטעם לשינוי הלשון בב' הלכות אלו.

הלכות תשובה

פרק א הלכה א: "כשיעשה תשובה... חייב להתוודות": לקו"ש פ' בחוקותי ש.ז. ע' 7 - פעולת הוידוי בתשובה לשיטת הרמב"ם.

פרק יג הלכה ג: "הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו": לקו"ש פ' בחוקותי ש.ז. שם - ביאור משל זה.

הלכה ז: "והאומר... שהוא בעל גוף ותמונה" (והשגת הראב"ד): התוועדות יום ב' דשבועות תשמ"ג שיחה ד, וש"פ נשא תשמ"ג - שיחה ב' - ביאור בזה.

פרק ה הלכה ד, פרק ו הלכה ג - (והשגת הראב"ד): התוועדות פסח שני ש.ז. שיחה ג - ביאור בהלכות אלו. ע' ידיעה ובחירה.

פרק ז הלכה ו-ז: לקו"ש ח"ט ע' 451 - ב' ענינים בתשובה.

הלכות תפלה

פרק א הלכה א: "...ולעבדו... זו תפלה": התוועדות ש"פ בחוקותי ש.ז. שיחה ד - ביאור למה מביא בסהמ"צ גם דרשת חז"ל "לעבדו זו תלמוד" משא"כ בספר היד.

הלכות מזוזה

פרק ו הלכה יג: "וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם": התוועדות ש"פ במדבר מבה"ח סיון שיחה ג - מקור ענין זה בזהר.

"אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין... וציצית... ומזוזה": שם - טעם ביאת ענין זה בהל' מזוזה דוקא ולא בהל' תפילין או מזוזה.

"ברוך רחמנא דסייען": שם - ביאור פתגם זה כאן (באמצע הספר ולא בסופו כמו שאר הספרים).

פרק י הלכה י-יא: לקו"ש פ' נשא ש.ז. ע' 8 - ביאור הסדר דשני הלכות אלו.

הלכה יא: "מניחו בחיקו כנגד לבו והוא רוחב": שם - מקורו של הרמב"ם.

"וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות": שיחת כ"ה אייר, ש.ז. - ביאור בזה. (שהרמב"ם מקשר שכר של כבודו של תורה עם כבודו של גופו של אדם).

הלכות מילה

פרק א הלכה ו: "ובלבד שיקבל עליו מצוות שנצטוו בני נח ויהי' כגר תושב וכו'": לקו"ש פ' יתרו ש.ז. ע' 5 ואילך.

פרק ג: ביאור בהפסוקים שהביא הרמב"ם - התוועדות שבועות ש.ז.

"סדר תפלות כל השנה": התוועדות אור לה' סיון ש.ז. צ"ע למה מביא הרמב"ם ענין זה כאן.

ספר זמנים

"נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה": שם - ביאור פסוק זה כהקדמה לספר הזמנים.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ב. בלקו"ש י"ב סיון מבאר בארוכה שיש הפרש בין ענין התשלומין שמצינו לגבי קרבנות החג, לענין התשלומין שמצינו בשאר עניני תורה, דבכלל הענין דתשלומין הוא שמשלים דבר החסר, דמובן מזה דהוא ענין של בדיעבד ואין זה הזמן של דבר זה, וכמו בפסח שני, שצריך להקריב קרבן פסח במועדו בל"ד ניסן, אלא דאם לא הקריב במועדו יש לו תשלומין בפסח שני, אבל לכתחילה בודאי אסור לסמוך על פסח שני, כיון דצריך הקרבה בזמן, משא"כ בתשלומין שבקרבנות החג, הנה זמנם מעיקרא הוא שבעת ימים, וזה שמצוה להקדים ולהקריב ביום ראשון, ה"ז חיוב על הגברא (כדמשמע מלשון הרמב"ם דאם לא הקדים ה"ז מגונה, היינו הגברא) אבל מצד הזמן גופא אין חילוק בין יום ראשון לשאר הימים, וכדמוכח מדעת ב"ש דאסור להקריב עולת ראי' בל"ט הראשון, ומקריבין ביום שני, מוכח מזה דיום שני הוה זמנו, עיי"ש בארוכה. וענין התשלומין הוא רק מצד הגברא דאם ה' חסר לו זריזות ולא הקריב ביום ראשון, יש לו תשלומין להקריב בשאר הימים, עיי"ש.

ועפ"ז נראה דאפשר לתרץ קושיית התוס' על רש"י, דעי' פסחים עו, ב, חמשה דברים באין בטומאה, ובגמ' שם: חמשה למעוטי מאי למעוטי חגיגת חמשה עשר (ופירש"י: וה"ה לעצרת וסוכות אלא חדא מינייהו נקט) דסלקא דעתך אמינא כיון דקרבן ציבור הוא וקביעא לי' מועד תדחי טומאה, קמ"ל כיון דאית לי' תשלומין כל שבעה לא דחיא שבת, ומדשבת לא דחיא, לא דחיא טומאה, ע"כ לפי גירסת רש"י, ובתוס' שם ד"ה ה"ג כתבו דלא גרס "דאית לה תשלומין", ואחד הטעמים הוא: "פסח נמי אית לי' תשלומין בשני ודחי טומאה"? עיי"ש, כוונתם דאיך אפ"ל דחגיגה אינו דוחה את השבת ואת הטומאה משום דאית לי' תשלומין כל שבעה, הלא פסח יש לו ג"כ תשלומין בפסח שני, ומ"מ דוחה?

אבל לפי המבואר בהשיחה אתי שפיר, דרק חגיגה דעצם הזמן שלו הוא שבעת ימים, (והקדימה הוא רק מצד הגברא) בזה שפיר אמרינן דלכן אין זה נחשב שקבוע לו זמן בשבת, ולכן אינו דוחה את השבת, אבל בקרבן פסח אף שיש פסח שני מ"מ אין זה הזמן דק"פ כנ"ל, ולכן זה נחשב לקבוע זמן בשבת ודוחה את השבת ואת הטומאה. ועי' שפת אמת שם שתירץ כעיי"ז דבק"פ אין רשאין לכתחילה להמתין על פסח שני, משא"כ הכא בחגיגה דרשאין להמתין עיי"ש (וזהו ע"ד שכתב רש"י מגילה ה, א, מובא בהערה 20), ולאידך גיסא ממה שדימה התוס' פ"ש לתשלומין שבקרבנות, לכאורה משמע דסב"ל דשווים הם, ועוד דהרי כתבו שם בתחילה, דאין הטעם דאינו דוחה את השבת משום

דיש לו תשלומין, אלא משום דילפינן מוחגותם וגו', משמע דבעינן לזה קרא מיוחד, ולא מפסיק הטעם שיש לו תשלומין דבמילא אפשר לקיים שניהם, כי מכיון דעיקר המצוה הוא ביום הראשון והשאר אינם אלא לתשלומין אין זה בגדר אפשר לקיים שניהם, וכדפי' בס' דבר שמואל שם, ואי נימא דהמעלה דיום ראשון הוא רק משום הגברא אבל מצד הזמן אין הפרש, לכאורה ה"ז צ"ל בגדר אפשר לקיים שניהם, ולמה בעינן קרא מיוחד דוחגותם, ואפ"ל לכאורה דבזה גופא פליגי רש"י ותוס' שם, מהו גדר התשלומין שבקרבנות אם הוא רק מצד הגברא או גם מצד הזמן.

ועי' ג"כ פני יהושע מגילה ה, א, על המשנה ואלו מאחרין ולא מקדימין זמן עצי כהנים וחגיגה וכו', שמקשה דאיך שייך לומר בחגיגה דמאחרין, דהא מקרא מלא הוא וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים, היינו דגם אח"כ ה"ה זמן קבוע, ואיך שייך לומר בזה מאחרין, ואינו דומה כלל להנך דמיתיי שם דמאחרין לשלא בזמן הקבוע, ותירץ דעיקר החידוש בזה הוא דאין מקדימין, עי"ש, ומשמע דסב"ל ג"כ דכל הז' ימים ה"ז זמנו הקבוע, וכמבואר בהשיחה.

* * *

(ב) שמעתי מקשים דהלא הלשון "תשלומין" מורה לא רק דזהו בדיעבד אלא גם שמתקן את החסר, ואי נימא דמצד הזמן גופא לא שייך לומר תשלומין כנ"ל, כי זמנו מעיקרא הוא שבעת ימים, והתשלומין הוא רק מצד הגברא שלא זירז א"ע להביא ביום ראשון, א"כ איזה תשלומין יש כאן, דהלא בפועל כשמביא אח"כ לא תיקן את זה שלא זירז א"ע ביום ראשון, וכמ"ש הרמב"ם דה"ז מגונה וכו', וא"כ איפה יש כאן תשלומין שמשלים ומתקן מה שהי' חסר לו?

ואולי אפשר לומר, דבזה גופא שאינו מזרז א"ע להביא קרבנותיו מיד, ה"ז מורה גם על כללות הדבר שאין קרבנותיו חשובים אצלו, וכאילו שאינו רוצה להביאם כלל, ובמילא כשמביאם אח"כ, ה"ה מתקן עכ"פ פרט זה שבאמת רצה להביאם, אלא דלא הי' באופן של זריזות, במילא שייך לומר בזה הענין ד"תשלומין" שיש בזה ענין של תיקון.

* * *

(ג) בסעי' ג' כתב וז"ל: הקרבת החג אין יו"ט ראשון איז דאך נישט קיין תשלומין, נאר דאס איז זמן חיובם, עיקר החיוב, ובפרט לויט דער (דעה ו) הלכה אז "כולן תשלומין לראשון", עכ"ל. דמבואר בזה דגם למ"ד תשלומין זה לזה, מ"מ עיקר החיוב הוא ביום הראשון, וכפי שמציין בהערה 12

דכן משמע מרש"י חגיגה ז, ב, בד"ה ביו"ט, ועוד (ועי' רש"י שם), ועי' ג"כ בפנ"י הנ"ל במגילה וז"ל: אפילו למ"ד תשלומין זה לזה נכנהו, אפ"ה מודה שעיקר החיוב הוא בראשון, עכ"ל, ולפי"ז צ"ב בפלוגתת ר' יוחנן ור' אושעיא.

ואפשר לומר דר' יוחנן סב"ל דהזמן הגורם והמחייב את הקרבן הוא רק יום הראשון, ובמילא רק אם הוא בר חיובא אז, נתנה לו התורה זמן של ז' ימים לקיים את חיובו, אבל ר' אושעיא סב"ל דאה"נ דעיקר החיוב הוא ביום הראשון כנ"ל, מ"מ כיון דגם אח"כ הוא יו"ט, לכן גם הזמן דאח"כ יכול לגרום חיוב מצ"ע, ולכן אפי' אם נתפשט אח"כ חיוב.

ולפי"ז אפשר לומר דאף דלר' אושעיא, אם הי' בר חיובא ביום ראשון והביא בשאר הימים, ה"ז ג"כ תשלומין ליום ראשון כיון דאז הוא עיקר החיוב כנ"ל, ולפי"ז לכאורה אפשר לתרץ ג"כ הקושיא שבסוף סעי' א', דכיון דבעצרת לכו"ע ה"ז תשלומין לראשון א"כ למ"ד תשלומין זל"ז איך אפשר ללמוד היקש מפסח לשבועות, כיון שהם דינים נפרדים, דבפסח ה"ז תשלומין זל"ז ובעצרת תשלומין לראשון, עיי"ש (וכן הקשה השפ"א, כבהערה 10, ועי' ג"כ בשו"ת חת"ס ח"ז סי' כ"ח שהקשה כן), אבל לפי הנ"ל ניחא, כיון דגם לדידי' אם הי' ראוי בראשון ה"ז תשלומין לראשון, ובמילא ילפינן עכ"פ דין זה מפסח, ועי' רש"י ותוס' ערכין ב, ב.

* * *

(ד) בהערה 29 כתב וז"ל: ולכאורה מוכרח לומר כן להמ"ד "תשלומין זה לזה", וכפרש"י חגיגה שם (ד"ה כולן תשלומין זל"ז) שלמ"ד זה "יום ראשון שהוא נראה להביא עיקר לדידי' וימיו שלאחריו תשלומין לו" - דלכאורה, איפה מרומז בקרא שעיקר זמן קרבן הוא ב"יום ראשון שהוא נראה להביא" (והוא "עיקר" רק "לדידי'")? ועכצ"ל שהו"ע בהגברא, כפנים. עכ"ל.

ויש להעיר במ"ש בס' המאיר לעולם ח"א סי' י' דנראה דר' יוחנן ור' אושעיא דפליגי אם כולן תשלומין דראשון או תשלומין זל"ז לא בסברא פליגי דאין זה תלוי בסברא ומנין לו לר"י ור"א להכריע מדעתם אם כולן תשלומין דראשון או כולן תשלומין זל"ז, אלא דפליגי במשמעות הפסוק דהא שם בחגיגה יליף הש"ס מקרא דוחגותם אותו וגו' דאינו מחויב להקריב חגיגה בכל השבעה ימים דאותו יום אחד משמע, ומקרא דשבעת ימים ילפינן דיש לו תשלומין כל שבעה, ובזה פליגי ר"י ור"א, דר"א סובר דוחגותם אותו דמזהיר על הקרבת חגיגה לא על יום ראשון דוקא מזהיר, רק מזהיר להקריב האחד משבעת ימים, ולכן אין שום חיוב על יום ראשון יותר משאר

ימים, ורק משום דזריזין מקדימין יש להקדים בראשון, ור"י סובר דוחגותם אותו קאי על יום ראשון שפתח בו הכתוב, וא"כ ממילא דיום ראשון עיקר החיוב ושאר הימים הם תשלומין לו, עכתו"ד ועיי"ש בארוכה.

הנה אף דלפי השיחה לא משמע כדבריו, כי לדבריו משמע דפליגי מתי הוה עצם הזמן של הקרבן אי ביום ראשון או בכל הימים, מ"מ יוצא מדבריו דפליגי בהפ"י ד"אותו", ולפי"ז אפשר לומר דלר' יוחנן קאי "אותו" רק על יום ראשון, דרק זמן זה גורם ומחייב את הקרבן אבל ר' אושעיא סב"ל ד"אותו" קאי על יום הראשון מהשבעת ימים שהוא בר חיובא, דזהו העיקר אצלו, וכדמשמע מרש"י הנ"ל ט, א, וימים שאח"כ ה"ה תשלומין ליום הראשון שלו (ואין זה סותר להמבואר לעיל דגם לר"א הוה יום ראשון העיקר, כי בפשטות איירינן כשהוא בר חיובא אז), ואי נימא כן שוב אפ"ל דזהו מרומז בקרא ב"אותו" דיום ראשון שהוא ראוי בו הוה עיקר החיוב שלו מצד הזמן גופא, דזמן זה מחייב אותו.

* * *

ה) בסעי' א' הובא דברי התוס' (ד"ה תשלומין ט, א) - דבעצרת לכו"ע תשלומין לראשון, ועפי"ז קשה דאיך ילפינן היקש מפסח לעצרת למ"ד תשלומין זל"ז, עיי"ש.

ויש להעיר דבשו"ת ראשית בכורים (ח"ב סי' ד' בסופו) כתב דלהתוס' עצמו לא הי' פשוט להם דבר זה כ"כ, שהרי בדף יז, א, ד"ה יום טבוח כתבו דאע"ג דלא חזי בראשון מייתי ל"י בשני, אפילו למ"ד תשלומין דראשון, כיון שאין העכבה רק בשביל היום כדפי' לעיל חזיא מיהא קרינן ב"י עכ"ל, והרי כאן איירי בנוגע לשבועות, ולמה להו למימר אפילו למ"ד תשלומין לראשון, תיפוק ל"י דבעצרת לכו"ע תשלומין לראשון, הרי מוכח דספוקי מספקא להו בזה עיי"ש (ומה שהקשה שם ג"כ מהירושלמי דדוד מת בעצרת והקריבו למחר, אפ"ל דלא קשה דעי' בצל"ח שם, שמת באמצע היום וכבר חל עליהם החיוב).

ואולי אפשר לקשר זה עם המבואר בלקו"ש ח"ט פ' ואתחנן (ג) בגדר ענין השכינות, דאפ"ל דהזמן שהוא בשכינות משתנה מצד השייכות פנימית, או שהזמן שייך רק באופן חיצוני עיי"ש בסעי' ו' לגבי תוס' שבת וכו' בארוכה, דהתוס' בדף ט' סב"ל בפשיטות דהימים הבאים אחר שבועות לכו"ע אינם יכולים לגרום חיוב מצ"ע, כי השכינות הוא רק ענין חיצוני, ולכן סב"ל דלכו"ע ה"ז תשלומין לראשון, ואם הי' חגור ביום ראשון ונתפשט אחר עצרת בודאי פטור, אבל בדף יז, א, סב"ל דהשכינות פועל באופן פנימי, ולכן אפ"ל

דגם בעצרת ה"ז תשלומין זל"ז, והזמן דאחר עצרת יכול ג"כ לגרום חיוב קרבן.

*

*

*

(ו) בהערה 2 כתב וז"ל: ודלא כ"א דגם ב"ג משום ספיקא דיומא (הובא בשע"ת או"ח סי' קל"א סק"ט) וי"ל טעמי' דאדה"ז, מפני דכל ענין תשלומין אלו הוא רק בענין קרבנות, ולית תמן ספיקא דיומא, עכ"ל. ובהתוועדות ד"ב סיון בתחילתו נת' הקס"ד בזה דגם י"ג סיון בכלל, עפ"י מ"ש בשו"ת חתם סופר חאו"ח סו"ס קמ"ה דיום ב' הוא בגדר ודאי.

ויש להעיר בזה במ"ש במג"א סי' תע"ג בנוגע לברכת שהחיינו במועד, דאם לא בירך בליל ראשון מברך כל שבעה וה"ה בכל יו"ט, ובחק יעקב שם כתב דה"ה בעצרת אע"ג שהוא רק שני ימים, מ"מ יש לו תשלומין כל שבעה, עיי"ש. ולפי"ז משמע דדין זה קשור עם תשלומי הקרבנות, ועי' בשו"ע אדה"ז סי' תרמ"ג סעי' ה': "שברכת שהחיינו יש לה תשלומין כל שבעה", ובפמ"ג שם בסי' תע"ג נסתפק בנוגע לאחרון של פסח בחו"ל אם יכול לברך שהחיינו מצד תשלומין, ואדה"ז פסק בסי' תע"ג סעי' ב' דיברך גם באחש"פ, ואי נימא דזה קשור עם תשלומי הקרבנות, הרי מוכח דזה פועל גם על אחש"פ, אף דלית תמן ספיקא דיומא?

אבל אפ"ל בפשטות: א) גם לפי החק יעקב מברכים שהחיינו אח"כ משום שעדיין הוה יו"ט, ולפי"ז מובן בפשטות בנוגע לאחש"פ לדעת אדה"ז דכיון דהוא עדיין יו"ט אפשר לברך אז, אלא דהוא מוסיף עוד טעם דאפי' כשאינו יו"ט אפשר לברך משום דהוה ימי תשלומין לקרבנות, כגון בעצרת, אבל בעצרת בודאי אין לברך ביום י"ג, כיון דלית תמן ספיקא דיומא (ולא כפי שרוצה לומר בשו"ת ראשית בכורים שם בתחילת התשובה לדעת הח"י אפשר לברך גם ביום י"ג).
(ב) באל"י רבה סי' תצ"ד הקשה כמה קושיות על החק יעקב והוכיח דאמירת שהחיינו אח"כ אינו קשור כלל עם תשלומין דקרבנות, עיי"ש, ועי' ג"כ בארחות חיים בסי' תע"ג בזה בארוכה, ובאנציקלופדי' כרך ד' ע' תל"ג בזה, ולפי"ז מובן דדעת אדה"ז דיש לברכת שהחיינו תשלומין כל שבעה אי"ז קשור מצד קרבנות, אלא מפני שעדיין הוא יו"ט, ולכן בחו"ל סב"ל דיכול לברך גם באחש"פ. (אבל מזה דאדה"ז לא הזכיר דין דהח"י לגבי שבועות אין להוכיח דלא סב"ל כהח"י שדין זה קשור עם תשלומי קרבנות, כי יש גם טעם אחר להחולקים עליו, דאם יברך שהחיינו לזמן הזה אחר שבועות, יעבור על כל תוס'ף, כמובא באנציקלופדי' שם).

ז) בגליון הקודם סי' י' אות ב' הקשה הרב ד.ו.ו. על מה שנתבאר בהתוועדות די"ב סיון אודות לימוד הרמב"ם דרך בנוגע לדמות מילתא למילתא אי אפשר בהרמב"ם לשיטת אדה"ז, אבל אין זה שייך לדיון שכתוב בהדיא, והקשה מלשון אדה"ז בקו"א דאסור להורות אפי' בדבר שנראה להמורה שהוא מפורש בחיבורו כי שמא טועה בדמיונו, משמע דאין להורות אפי' כשנראה דזה מפורש, ועוד דבכלל הרי אנו פוסקים כהשו"ע ולא כהרמב"ם, וא"כ אפי' בדברים המפורשים אין לפסוק מהרמב"ם עיי"ש.

נראה בזה, דבהשיחה לא דובר אודות לימוד הלכה למעשה בפועל, כיון דסמכינו על שו"ע כו' וכדאיתא במכתב הצ"צ באגרותיו ע' שנ"ג ואילך: "מלבד שלענין הפסק למעשה הרי נהוג בכל תפוצות ישראל לפסוק (כהשו"ע) עפ"י השו"ע ולא עפ"י הרמב"ם משום שנחלקו עליו בהרבה מקומות רש"י ובעלי התוס' כמ"ש הסמ"ג בהקדמה מכש"כ בעלי השו"ע", אלא דאיירי אודות המעלה דלימוד "הלכות" בכלל, דלפי סברת השאלה, הנה לפי שיטת אדה"ז והרא"ש הלא אין בזה המעלה דלימוד הלכות בכלל, כיון שהוא בלי טעמים, והוא ממבלי העולם? וע"ז נתבאר דלפי הרא"ש ואדה"ז החסרון הוא רק לגבי דימוי מילתא למילתא, אבל זה גופא שהוא מפורש בהרמב"ם בודאי ה"ז הלכה ברורה וכו' ובמילא ודאי יש בזה המעלה דלימוד "הלכות", אבל לא איירי לענין הלכה למעשה.

אבל לכאורה אכתי צ"ב, דא"כ למה לא הודגש בהשיחה דכל הדיון של הרא"ש ואדה"ז הוא רק בנוגע למעשה בפועל, אבל לימוד ספר הרמב"ם הוא רק לימוד הלכות, ולא למעשה.

ומהשיחה לכאורה ה' משמע דאיירי בנוגע לכל ההלכות שבספר הרמב"ם?

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ר מ ב " ם

ג. ברמב"ם פ"ב מהלכות שביתת עשור הל' ג': והאוכל ושותה בחצי שיעור אין חייבין כרת וכו'. מכין אותו מכת מרדות.

ובהל' ה': אכל אוכלים שאינם ראויים למאכל אדם וכו'. מכין אותו מרדות.

וצ"ע, שרבנו הזקן נ"ע בשולחנו הל' יוה"כ סי' תרי"ב סעיף ח' מביא וז"ל: אכל מאכלים שאינם ראויים וכו' אבל היו מכין אותו מרדות, כלשון הרמב"ם, למה מביא הדין שהיו מכין ע"ז מרדות ובחצי שיעור אינו מזכיר כלל את הדין של

מכת מרדות.

הרב שלמה אהרן הולצברג

- ברוקלין נ.י. -

ד. כמה הערות על הרמב"ם ספר היד החזקה.

הל' דעות פרק ב הלכה ג: אמרו חכמים הראשונים כל
הכועס כאילו עובד עכו"ם.

במה שנת' בהתוועדות פסח שני ש.ז. די'ש לעיין איפה
המקור לזה ובנוסף להמובא בלקו"ש ח"ז, יש להוסיף:

בציוני מהר"נ (ציונים וחידושים בסוף הרמב"ם בדפוסים
שלנו) כתב דבס' הקנה נמצא זה, וכ"ה בזוה"ק פ' תצוה ע"ש.

ובהגהות בני בנימין על אתר מציין להמדרש הנעלם
המצויין בלקו"ש הנ"ל ובשוה"ג שם כתב המגיד שזהו גם
בזוהר בראשית דף כ"ז ע"ב. ע"ש.

ועי' בחידושים ומקורים מהרש"ש שכתב שמקורו במדרש
לעולם פ' ט"ו עיינתי בבית עקד ספרים ולא מצאתי ספר זה
ואולי הוא טעות וצ"ל מדרש הנעלם הנ"ל.

* * *

בגליון הקודם (מא) כתבתי להעיר דבכל הל' תפילין
מקדים הרמב"ם תש"ר ותש"י והבאתי תירוץ הגהות טורי אבן
שהוא מטעם דתש"ר יש בהם קדושה יתירה וכתבתי שדוחק הוא.

הנה נפלה טעות בהדברים וכצ"ל: ובהגהות טו"א כתב
לתרץ דזהו להורות דתש"י אינו מעכב של ראש דאם אין לו של
יד מניח של ראש. ע"כ. ע"ש.

ועוד י"ל דבש"ר קדושה יתירה. ע"כ. (וע"ש ההמשך).
ויש להעיר עוד מהגהות עמק המלך דהקשה ג"כ כנ"ל ("פלא אני
רואה בדברי רבינו ז"ל אשר כל דבריו דשיקול לא החסיר
ולא העדיף אפי' קוצו של יו"ד אם לא טעמו ונימוקו עמו")
וכתב "ואם אמנם נוכל לומר טעם קלוש דראש קדושה יתירה
וכו' מ"מ בס' המצות שמנה המצות ליכא למימר טעם זה וצ"ע"
ע"כ.

הלכות תפילין פ"א הלכה ח: הלמ"מ שיהיו כותבין ס"ת
על הגויל וכו' ושיהיו כותבין התפילין על הקלף וכו'
המזוזה על דוכסוסטוס. ע"כ. עיין שו"ת צ"צ או"ח סי' י"ד.
בדין קלפים שלנו.

שם. פ"ב הלכה י"א: הלל הזקן הי' אומר אלו משל אבי
אימא ע"כ. יש להבין מה מוסיף סיפור זה.

ואולי י"ל ובדוחק דהחידוש אצל הלל הוא דמכיון דמשל אבי אימא הן הרי אינו יודע מה נעשה עמם ואעפ"כ כשרים. וצ"ע.

ויעויין באור שמח על אתר דפי' כעין זה וכתב דהתפילין משל מלכות בית דוד וכו' ומביא דלא נתקלקלו התפילין זמן רב לכן אין צריכין בדיקה ע"כ.

ועוד י"ל דהו"א דיש חיוב על הגברא לבדוק עכ"פ פ"א ואם הם עומדים בחזקתן די בפעם זה קמ"ל מהלל דאפי' לא בדקם מעולם (עי' פנ"מ עירובין דף כ"ט ע"ב שכתב אלו מאבי אימא ולא בדקתי מעולם) אין צריך בדיקה.

שם, הלכה יד: שקדושתן גדולה מקדושת הציץ. ע"כ.

ועי' בכס"מ: ולכאורה העיקר חסר. שלגבי הציץ כתוב והי' על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו ומזה למדו הק"ו. ובלי זה מה לי שקדושתן למעלה מקדושת הציץ. וצ"ע.

הרב משה אהרן צבי ווייס
- ברוקלין נ.י. -

ה. כמה הערות על הרמב"ם ספר היד החזקה.

הלכות ק"ש פ"א ה"ז: "מקום שהתקינו שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח מקום שהתקינו לפתוח אינו רשאי שלא לפתוח. מקום שהתקינו לחתום בברוך אינו רשאי שלא לחתום וכן להיפך. כללו של דבר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות הרי זה טועה וחוזר ומברך כמטבע".

ובהלכה ח כותב וז"ל: "בשחרית פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא בערבית פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים יצא שכל הברכות הולכות אחר חתימתן." עכ"ל. ואינו מובן שהרי ראשית הברכה נחשבת כאילו אינה שהרי לא פתח בברכה הראויה ואז ברכה זו נחשבת רק שחתם בה ולא פתח והרי בהלכה דלעיל מיני' פסק מקום שתקנו לפתוח בברוך אינו רשאי שלא לפתוח ואם שינה הרי זה טועה וחוזר ומברך כמטבע.

בהלכות תפלה פרק ח הלכה ב: "וכשיכנס בבית הכנסת יכנס שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל", וראה כס"מ: לקיים מה שנאמר לשמור מזוזות פתחי, לכאורה מהפסוק משמע להיפך דאפשר לעמוד ליד הפתח.

בהלכות עירובין פרק ו הלכה י: "נתנו במגדל ונעל ואבד המפתח אם יכול להוציאו בלא עשית מלאכה הרי זה עירוב". ע"כ. לכאורה כבר הזכיר הלכה זו בפ"א הכ"ב אלא ששם הזכיר בשלילה.

בהלכות עירובין פרק ו הלכה יח: "ואם עשה אחד עירוב ע"י כולן צריך לזכות להן ע"י אחר וצריך להודיעם שאין מערבים לו לאדם עירובי תחומים אלא לדעתו ואם הודיעו מבעוד יום אעפ"י שלא רצה אלא משתחשך הרי"ז עירוב". ע"כ. משום דס"ל לרמב"ם יש ברירה בד"ס וכן כותב להלן בפ"ח ה"ז, אלא דלפי"ז צ"ב מדוע כותב הרמב"ם ואם לא הודיעו עד שחשכה אינו יוצא בו שאין מערבין משתחשך. ועם היות שלא הודיעו אלא משתחשך הרי יש ברירה ונאמר דאיגלאי מילתא למפרע שרצה מבעו"י. ואז נחשב שעירבו מבעו"י, ועדיפא מינאי רואים מרבינו לקמן דלא רק כמו שמובא כאן שבעצם יש לו דיעה לבעה"ב אם רוצה או לא, אלא שאנו לא יודעים, אלא אפילו אם הוא בעצמו אינו יודע עדיין אם רוצה או לא אעפ"כ יועיל, וז"ל בפ"ח ה"ז: אמר לחמשה הריני מערב על איזה מכם שארצה רציתי אלך לא רציתי לא אלך אעפ"י שרצה משחשכה ילך. דבר שהוא מד"ס יש בו ברירה.

בהלכות עירובין פ"ז ה"ד וז"ל: אם היתה רשות היחיד או מקום שלא הוקף לדירה אם הי' בה בית סאתיים או פחות אמה מלבד הבית סאתיים. אבל בפ"ו ה"ג שמביא הי' מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף אפילו אמה אחת שנמצאת מדתו כלתה חוץ למדינה תחשב המדינה כולה כארבע אמות ויהלך חוצה לה תשע מאות שש ותשעים אמה תשלום האלפיים וכן בהלכות שבת פכ"ז ה"ה אם היתה אותה רשות היחיד מובלעת בתוך אלפיים אמה שלו תחשב לו כל אותה הרשות כארבע אמות ומשלימין לו את השאר.

אלא דזה פשוט שאם זה מתחיל ממקום שביתתו הרי יש לו אלפיים חוץ ממקום שביתתו. משא"כ אם המדינה היא בתוך האלפיים אמה דאז נחשב לד"א מתוך האלפיים.

בהלכות יו"ט פ"א הלכה ט"ו: עשה לנפשו והותיר מותר להאכילו ממנה לכותים ולבהמה. וצ"ל שאיירי שהכותי בא מאליו שאל"כ כבר פסק בה"ג שאין מזמנין הכותים ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו, אלא דלפי"ז צ"ב מה מחדש בהט"ו על מה שכבר אמר בה"ג.

שם, הלכה כ"ד: שני ימים טובים אלו של גליות שתי קדושות הן לפיכך דבר שהי' מוקצה ביו"ט ראשון או נולד בראשון אם הכין אותו לשני הרי זה מותר, כיצד ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני וכו'. בפשטות כוונתו שהרי כל האיסור של מוקצה ביו"ט או נולד הוא רק ליו"ט משא"כ למחרת שהוא יום חול מותר לאכלו כפי שמובא שם בה"כ. וכ"ש אם למחרת הוא יום קדוש. אלא שזה קדושה אחרת, אלא דזה לבד מובן אבל צ"ב מה שכתב אם הכין אותו לשני, דלהכין ודאי

אסור כפי שמובא שם בה"ט אין יו"ט מכין לשבת עם היות שזה שני קדושות, ועוד שקדושת שבת יתירה מקדושת יו"ט כ"ש שאין יו"ט אחד מכין ליו"ט שני. ובדיעבד אם הכין אפילו מיו"ט לשבת כתב רבינו שם בה"א שאסור.

ובאמת בהלכה זו עצמה ג"כ צ"ב דלכאורה מדוע שיהא מותר הביצה ביו"ט שני עם היות שזה שני קדושות בכ"ז הרי הרמב"ם בעצמו פסק בה"ט ואסרוה בכל יו"ט גזירה משום יו"ט שאחר השבת ועד"ז בהכ"ב יו"ט שני אעפ"י שהוא מדברי סופרים כל דבר שאסור בראשון אסור בשני וכל המחלל יו"ט שני בין בדבר שהוא משום שבות וכו' מכין אותו או מנדין וכו' וא"כ גם אם לא ה' גדר של מכין, ה' ג"כ צריכים לאסור, בשלמא אם למחרת ה' חול, אז מותרת הביצה דלא גזרו אלא ביו"ט. ולהעיר משו"ע אדמוה"ז סתקי"ג סעיף י', שאם שני ימים טובים של גליות חלו להיות אחר השבת, ביצה שנולדה בשבת מותרת באכילה כיו"ט ב' שהרי אם יום ב' הוא קדוש, יום הא' הוא חול ונמצא שיום חול מפסיק בין לידת הביצה לאכילתה.

שם, פרק א הלכה ט"ז: לפיכך מחמין חמים ביו"ט ורוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל כל גופו אסור משום גזירת מרחץ, והנה הטעם שאסור לרוחץ כל גופו מבאר הרב מברטנורא. במס' ביצה פ"ב מ"ה. שעם היות שלדעת ב"ה מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וכן מביא הרמב"ם שם בה"ד. מ"מ גזרו יו"ט אטו שבת, שאם יתירו, לרוחץ כל גופו בחמין שהוחמו ביו"ט אז ירחצו נמי בחמין שהוחמו בשבת, כ"ז אפשר לבא אם הרמב"ם ה' מסיים כל גופו אסור משום גזירה אטו שבת, אבל מהלשון. שמביא משום גזירת מרחץ משמע דזה גזירה שקשור עם בית המרחץ והוא מה שהרמב"ם מבאר בהלכות שבת פכ"ב ה"ב שאסרו לרוחץ בחמים בשבת עם היות שהוחמו מע"ש משום הבלנין שהיו מחמים בשבת ואומרים שמערב שבת הוחמו אשר לפי"ז משמע דס"ל לרמב"ם שאסור לרוחץ בחמים שהוחמו ביו"ט משום שאם ירחצו בחמים ביו"ט אז ירחצו נמי בחמים (שהוחמו בע"ש) בשבת וזה אסור משום גזירת מרחץ ולכן אסרו נמי חמים ביו"ט שהוחמו ביו"ט, (אבל לילך לבאר חמים שהוחמו מערי"ט זה כבר רחוק מדאי).

אלא דלפי"ז יוקשה דזה גזירה לגזירה ולא שייך לומר כולה חדא גזירה דאילו האיסור לרוחץ בחמים ביו"ט הוא משום שבת, והאיסור בשבת עצמו הוא משום הבלנים וכו'.

ולהעיר מתוס' והמאירי שמבארים טעם למה שאסור לרוחץ חמין בכל גופו משום שאינו צורך השווה לכל נפש, אבל הרמב"ם אינו אומר טעם זה,

הרב יוסף יצחק מ. טייכטל

- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ו. בפרשתינו פרשת קרח פרק ט"ז פסוק ל' "אם בריאה יברא ה'" וגו' כותב רש"י ד"ה אם בריאה "חדשה" וכו'.

לפי פל' הראשון מובן היטב בפשש"מ שה' יברא בריאה חדשה וכו'.

ולפי הפל' של רבותינו אינו מובן א) לשם מה מביא רש"י פל' המדרש. וכי מה קשה בפשש"מ, וזה שמפרש השפתי חכמים על אתר, כי קשה לרש"י המשנה באבות והא ל' דברים נבראו בע"ש וכו', ואחד מהן "פי הארץ". והרי הבן חמש למקרא אינו קשה לו מהמשנה באבות שעדיין לו למד.

ב) והרי הפל' של רבותינו הוא היפך פשש"מ. שלכאורה משמע בפשטות שעדיין לא נברא בריאה זו.

הרב שלמה אהרן הולצברג
- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

ז. בד"ה קרוב ה' ש.ז. (הנחה פרטית) מבאר כ"ק אד"ש ענין המחליף פרה בחמור, וז"ל: והנה ענין המחליף פרה בחמור ישנו ברוחניות בעבודת האדם וכן ברוחניות מדות שלמעלה, דההפרש במדות שלמעלה הוא פרה דפני שור מהשמאל, דקאי על בחי' גבורה ודין. משא"כ חמור שרשו ממדת החסד וכו' וכן מעבודת האדם הנה חמור ענינו חסד ואהבה משא"כ שור ענינו גבורה ודין. עכלה"ק.

והנה בד"ה שופטים תרע"ג (הנדפס בהמשך שעה שהק' תער"ב) אות ק"פ כותב: וכמו"כ ההלכה המחליף פרה בחמור שבג"ע הוא הלימוד ברוחניות ההלכה, והוא להיות שכל דבר יש לו שרש ומקור למעלה, ובד"כ הוא שרשם ומקורם בעש"מ שהן הע"ס דמל' אותיות דבור העליון כו', ובזה יש כמה אופנים שונים אם נמשכים מגוף ועצם האותיות או מחילופי האותיות ותמורותיהן ויש חילופים וחילופי חילופים ותמורות דתמורות כו'. וכמ"ש בסש"ב ח"ב ומבואר במ"א דלפי אופן שרשו ומקורו לפי אופן זה הוא מדרי' הנברא כו' הנה פרה וחמור שניהם שרשם מפני שור שבמרכבה, רק שפרה הוא בהמה טהורה שיכולה להתברר ולעלות למעלה, וחמור הוא בהמה טמאה שא"א להעלותו עכלה"ק.

וצריך ביאור איך לתווך?

הרב הירשל לייב פינמאן
- ברוקלין נ.י. -

ח. בשער היחוד והאמונה פרק ו' "כי הנשמה והגוף הם באמת נפרדים זה מזה בשרשם" ובלקוטי ביאורים חלק א' מביא מ"ק אד"ש "דנפרדים (הגוף מהנשמה) (לא רק במציאותם אלא גם) בשרשם כי התהוות שורש הגוף ועצמות (מציאותו) היינו דרגת שם אלקים שגוף, אינה מנשמתו ודרגא שם הוי' שבנשמה שלו) אלא כו' ואין דרגת פרטיות דהוי' ואלקים אחד ממש. (אף שבכללות הוי' ואלקים אחד ממש) כ"א באופן דטפל כביכול, ובדוגמת השמש ומגן ונרתק - דכל חלק שבנרתק טפל לכל חלק שבשמש, אבל מסתיר, ומתאחד הוא רק עם אותם קרני ואור השמש המאירים ע"י חלק זה".

ולא הבנתי דהלא כל הביאור בתחלת הפרק דשם אלקים אינו מסתיר באמת הוא משום "ששני שמות אלו הם אחד ממש שגם שם אלקים המצמצם ומעלים האור הוא בחי' חסד כמו שם הוי' משום שמדותיו של הקב"ה מתיחדות עמו ביחוד גמור והוא ושמו אחד" וא"כ איך אפשר לחלק איזה דרגות באלקים ובהוי'.

וגם מה שאומר בסוף הביאור ממשל דנרתק השמש ואור השמש לא הבנתי דמהו הפי' "דכל חלק שבנרתק טפל לכל חלק שבשמש, אבל מסתיר, ומתאחד הוא רק עם אותם קרני ואור השמש המאירים ע"י חלק זה" דמהו הפי' שהוא מסתיר על אותם קרני שמש שאינם מאירים ע"י, כי אם אינם מאירים ע"י איך הוא מסתיר, ואם הפי' כי אם היו מאירים ע"י הי' מסתיר אינו מובן לכאורה, למה? וגם מהו הפי' דהוא מתאחד עם אותם קרני השמש שמאירים ע"י, כי לכאורה בתניא אינו מבואר דהשמש והנרתק הוא אחד, רק כי הוי' ואלקים כולא חד, וזה שמוא משמש ומגן הוא רק על ענין ההסתר, כי הרי הביאור שמביא על היחוד דהוי' ואלקים משום שהוא ושמו אחד לכאורה אינו שייך על השמש ומגן, וגם כי גם אם אצל נרתק שייך שיהא חלק שרק מסתיר ואינו מתייחד אבל איך זה דוגמא להוי' ואלקים ששם הם אחד ממש מצד שהוא ושמו אחד ואין עצם מסתיר על עצמו. משא"כ בשמש ומגן וכנ"ל.

ואפשר י"ל כי אף שבביאור לזה שהשם אלקים אינו מסתיר הוא משום שהוא ושמו אחד, ואין עצם מסתיר על עצם, אבל אעפ"כ הלא כאן אין מדברים אודות העצמות כ"א אודות שם הוי' שהו"ע האור ושם הוי' ושם אלקים הוא כמו אורות וכלים, (וכמבואר לעיל בסוף פרק ד') ובאורות וכלים אנו רואים שאף שהסיבה לזה שהאורות והכלים הם חד, הוא מצד שהכלים הם אלקות, אבל בפועל זה בא ע"י התלבשות האורות בהכלים ובאופן שמתייחדים עמהם בתכלית היחוד, שלכן אפשר י"ל בשם הוי' ואלקים, שיש אופן שמתייחדים ויש אופן שאינם מתייחדים.

אבל צריכים לידע בפרטיות ענין הנ"ל, וגם איך לתווכו

ואבקש מהקוראים להביע דעתם בזה.

שמזה מובן, דאי"ז שעד חיבור המשנה ע"י רבי לא הי' כלל דברים שנחדשו ומחלוקת, ורק כשהתחיל זמן האמוראים "פתאום" התחיל אופן הלימוד במחלוקת ופלפולים וכו'. אלא שזה הי' ב"סדר והדרגה", שלכן שמאי והלל נחלקו במקצת דברים, ומשרבו תלמידיהם נתרבה המחלוקת. אבל מ"מ עיקר לימודם הי'

בהלכות פסוקות וטעמיהן, שענין זה אספו וקבצו במשניות ובקיצור מאד כו'. ואח"כ בזמן האמוראים כשכבר נכתב המשנה הי' עיקר לימודם בפלפולים ומחלוקת וכו' להבין ולהשיג ההלכות שבאו בקיצור במשניות.

ומהנ"ל נמצא, שבכל התקופות היו ב' הענינים א) לימוד ענין הקבלה שקבלו איש מפי איש עד משה שקיבל מסיני, שזהו"ע ההלכות וטעמיהן. ב) ענין הפלפול (בדבר ששכחו הקבלן, או שלא שמעו וכיו"ב. ועי"ז) הלכות שנתחדשו וכו'. (אלא שהחילוק הוא, בהתקופות, כשהי' מאיר גילוי אור החכ', עסקו יותר בהלכות, וכשלא הי' מאיר אור החכ', זמן האמוראים, עסקו יותר בפלפולים וכו').

ועפ"ז מובן שאין זה סתירה להענין ששמאי והלל קבלו משמעי' ואבטליון סברא א', ואעפ"כ זה אוסר וזה מתיר.

משה מנחם מענדל איידעלמאן

- תות"ל 770 -

ש י ח ו ת

יא. בשיחת ליל ערב חגה"ש (הנחה בלה"ק סכ"א) דובר אודות "סדר תפלות כל השנה": "שמקומו - לאחר הלכות מילה (שבסוף ספר אהבה), ולפני ספר זמנים (הלכות שבת), שכן, לאחר הלכות מילה כותב הרמב"ם: "ברוך רחמנא דסייען", כלומר, שזהו סיום הספר. ולאח"ז בא "סדר תפלות כל השנה" - בתור ענין בפ"ע, ולאחריו - ספר זמנים (בהקדמת הפסוק "נחלתי עדותיך לעולם").

ולפלא הכי גדול, שבהקדמת הרמב"ם (בסופה) ב"מפתח" דכל י"ד הספרים - לא הזכיר מאומה אודות "סדר תפלות כל השנה". ע"כ.

וי"ל, דהא גופא שהו"ע בפ"ע (כנ"ל בשיחה), הרי"ז מוכיח שאינו שייך כ"כ לספר "הלכות ונחות", ולכן לא הזכיר ע"ז ב"מפתח" להי"ד ספרים, אלא שאח"פ "צרפו" לספרו במקום השייך, לאחר "ברוך רחמנא דסייען" שבספר אהבה (כיון שאינו יכול להפסיק באמצע ההלכות),

ועפ"ז יובן גם שבכתורות לא נכתב "הלכות סדר תפלות כל השנה".

אלא שעדיין צלה"כ, דהרי בהל' תפלה גופא ישנם כו"כ ענינים (נוסחאות וסדר בתפלה) ע"ד שב"סדר תפלות כל השנה" ומה החילוק ביניהם.

(אלא שלעצם הענין שלא הוזכר במפתח, הנה י"ל כנ"ל).

*

*

*

כן יש להעיר, שבכותרות שבהלכות יום טוב לכאורה צריך להיות "הלכות שביתת יום טוב" כבכותרת שלפני ההלכות, וכן הוא ב"מפתח".

הנ"ל

יב. בהתוועדות די"ב סיון ש.ז. ביאר כ"ק אד"ש הטעם למה שעושים גם בשבועות ב' ימים טובים משום לא פלוג של פסח וסוכות. ואדרבה בשבועות יש מעלה על שאר רגלים דאילו התם, יום שני הוא מצד ספיקא דיומא, ואילו יום ב' דשבועות אינו מצד ספק אלא בדין ודאי, שמצד הלא פלוג, הוא בגדר של יו"ט ודאי.

יש להביא ראיה לזה, ממה שכתב הרמב"ם בהלכות יו"ט פ"ו הלכה י"ד וז"ל: כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בי"ד מקדשין עפ"י הראיה והיו בני הגלויות עושין שני ימים טובים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעים יום שקדשו בני א"י אבל היום שבני א"י סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יו"ט שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד, ובהלכה ט"ו: ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנהג בזמן הזה לא ע"ת וכו' אלא הכל מערב יו"ט בלבד, הרי שרואים דהיות שבזמן הזה אין היו"ט כדי להסתלק מן הספק אלא בדין ודאי שמצד המנהג של אבותינו, נשאר לנו דין ודאי לעשות יו"ט שני, אי"כ לא רק שבזמן הזה הוא כמו בזמן אבותינו, אלא שזה יותר חמור מזמן אבותינו שלכן היום אין אדם מערב אלא מעריו"ט, אלא שהרמב"ם דיבר בין זמן שהיו מקדשין עפ"י הראיה לבין זמן הזה שמקדשים עפ"י החשבון. ואילו השיחה דלעיל איירי בין חג השבועות לבין סוכות ופסח.

הרב יוסף יצחק מ. טייכטל

- ברוקלין נ.י. -

יג. בהשיחה לנשי ובנות ישראל כ"ה אייר ש.ז. (סעיף כ') ואילך בהנחות התמימים) נת' ע"פ מ"ש בכתהאריז"ל (לקו"ת להאריז"ל (בראשית) בהקדמה לטעמי המצות) דזה שנשים פטורות ממצות עשה שהזמ"ג הוא משום שהבעל מוציאה. ובנוגע לבנות לפני הנישואין - י"ל דכיון דאיש ואשה הם "פלג גופא", לכן כשהבחור מקיים מ"ע שהזמ"ג מוציא עי"ז את ה"פלג" השני שלו. עי"ש בארוכה.

והנה אף שלפועל נשים ובנות הם פטורות ממ"ע שהזמ"ג משום שהזכר מוציאן, אמנם מובן שהשייכות בין איש ואשה לאחר הנישואין הוא באי"ע שטארקער לגבי לפני הנישואין, ועפ"ז נמצא לכאורה (?) שיש גם חילוק בין אופן הפטור שלפני הנישואין לגבי אחר הנישואין.

ויש להעיר מהמשך חייב אדם לברך תרל"ח ר"פ כז (ע' מה):
 "ע"י נשואין ה"ה משועבדת לגמרי לבעלה שלכן פטורה ממ"ע שהזמן גרמא מפני שבעלה מוציאה ידי חובתה, שהרי בזמן היא משועבדת לבעלה כמ"ש מזה בסדור. אבל אירוסין אין מע"י לבעלה שהרי אינו חייב במזונות, ורק מפני כי נשמחה מעלמא דנוק' והמלכות והמל' משועבדת לז"א בעלה, ולכן גם בעודה נערה פטרה ממ"ע שהזמ"ג אבל אין לה מי שיפטור אותה עד הנישואין". עכ"ל שם (ועיג"כ הערה"ת ואנ"ש מאריסטאון דחגה"ש שהביאו מאמר זה).

ועפ"ז נמצא לכאורה דישנם ב' ביאורים באופן הפטור: לפי הביאור בהשיחה נמצא דלאחר הנישואין בא ההשפעה מז"א למל' (ולהאשה) ע"י הבעל, ולפני הנישואין ע"י הבחור; ולהביאור בהמשך תרל"ח - זה שהיא פטורה ממ"ע שהזמ"ג הוא משום שההשפעה בא מז"א למלכות, ולא ע"י בחור, כי "אין לה מי שיפטור אותה עד הנישואין"?

והנה בהשקפה ראשונה הי' אפ"ל דזה שנשים פטורות ממ"ע שהזמ"ג - ישנם ב' ביאורים בקבלה: א) הנ"ל מכתהאריז"ל ד"בעשות הזכר את המצוה אין מהצורך שגם הנשים תעשנה לבדה כי כבר נכללת עמו בעת שעושה אותה מצוה", ולפי טעם זה י"ל דגם בנות לפני הנישואין פטורות, ועל זה מבאר בהשיחה דהפטור לפני הנישואין היא גם מצד "עשות הזכר כו";
 ב) בספר מערכת האלקות פ"י כתב דזה שפטורות ממ"ע שהזמ"ג הוא משום ש"היא משועבדת לבעלה", והרי בפנוי' איך שייך לומר שהיא משועבדת לבעלה? ועל זה בא הביאור בהמשך תרל"ח שם דהפטור בפנוי' היא משום ש"המלכות משועבדת לז"א בעלה".

אבל לכאורה א"א לומר דהן ב' ביאורים, דעי' באוה"ת בא ע' שמת דמבאר הענין דמ"ע שהזמ"ג ומביא מ"ש האריז"ל והמערכת האלקות, ומשמע שם דטעם אחד הוא.

ונמצא לכאורה (כנ"ל) דהפטור בפנוי' ישנם ב' ביאורים ואופנים: ע"י הבחור (כמבואר בהשיחה); ע"י ז"א (כמבואר בהמשך תרל"ח).

ואולי י"ל בדוחק דמ"ש בתרל"ח שם "אין לה מי שיפטור אותה עד הנישואין" אין הכוונה דלפועל לא יש מי שיפטור אותה, אלא דאין אנו יודעין מי פוטר אותה, אבל לפועל

הפוטר אותה הוא ה"פלג" שלה, כנ"ל מהשיחה.

* * *

והנה ע"פ הביאור בתרל"ח שם יש לבאר ענין דשקו"ט

באחרונים:

במ"ש המערכת האלקות דנשים פטורות ממ"ע שהזמ"ג משום ד"היא משועבדת לבעלה" (פירוש פז - הובא בחסידות) ע"ד הנגלה שאם תהי' מחוייבת במ"ע שהזמ"ג א"א לה לשמש את בעלה. ולהעיר שעד"ז כתב האבודרהם והכלבו שנשים פטורות ממ"ע שהזמ"ג משום שהם משועבדות לבעליהם, וצרכי הבית מוטלת עליהם, ושמה באותה זמן תהי' עסוקה בעבודתה, ולכן משום שלום בית נפטרה מהמצוה. עי"ש.

וידוע מ"ש כמה אחרונים (ראה פנ"י ביצה דף ל. שו"ת כתב סופר או"ח סע"ה. חלקת יואב או"ח ס"ל. ועוד) שלפי הטעם שהאשה פטורה ממ"ע שהזמ"ג משום שהיא משועבדת לבעלה י"ל שאינה פטורה אלא במ"ע שהן בקום ועשה, אבל במ"ע שהזמ"ג שהן בשב ואל תעשה אמאי אינה חייבת הרי כאן לא שייך טעם הנ"ל?

ועוד יש להקשות דטעם הנ"ל שייכת לאחרי הנשואין, אבל למה הן פטורות לפני הנשואין, הרי אז אין שייך לומר משועבדת לבעלה. (ועד"ז יש לעיין בנוגע אלמנות וגרושות).

ובשו"ת שאילת שלום (להר"ש טויביש) מה"ת סימן מו-מז הביא בשם הגאון בעל שו"מ שמשום "לא פלוג" חייבין גם פנויות (וראה גם שו"ת אוריין תליתאי שער נפתלי סי' ז). עי"ש.

אבל עפ"י מ"ש בתרל"ח שם יוכן, כי הענין ד'משועבדת לבעלה' ישנה גם - ברוחניות הענינים - לפני הנשואין: "המלכות משועבדת לז"א בעלה".

ועדיין יש לעיין בכל הנ"ל. ומבקשים מקוראי הגליון שיעוררו ע"ז.

קבוצה מלומדי השיחות

- ברוקלין נ.י. -

יד. בשיחת יום ב' דחגה"ש ה'תשמ"ג (נדפס בסוף לקו"ש לפ' נשא ש.ז.) דובר על סיום ספר יצירה שאומרים ב"תיקון ליל שבועות" שנדפס לא כמו שהוא בספר יצירה עצמו ששם מסיים בדבר טוב.

ולהעיר שלא רק הסיום ממש (שהובא בהשיחה שם) אינו כמו שהוא בספר יצירה עצמו אלא בכל המובא ב"תיקון" מספר יצירה ישנם השמטות ושינויים. כן יש להעיר שהסיום הנדפס בתיקון הוא לפי "נוסחא ישנה... כפי שהוא מסודר בדפוס מנטובא (שנת שכב) בסופו" (מהכותרת לנוסחא ישנה שנדפסה בסוף ספר יצירה) ולא לפי דפוסים שלנו.

* * *

בספר יצירה (בכל הנוסחאות) בתחלתו: בשלשה ספרים (נ"א: דברים) ברא הקב"ה את העולם בספר וספר וסיפור. וכ"ה גם בנוסחא ישנה, ויש להעיר מתו"א שמות נב, ג ובכ"מ בדא"ח: "בסופר וספר וסיפור". ובתו"ח שמות יז, א: "בסופר וספר וסיפור (או בספר וסופר וסיפור)".

יוסף יצחק איידעלמאן
- תות"ל 770 -

ש ו נ ו ת

טו. בלקו"ת סוף פרשתנו באו ב' דרושים: א) ועבד הלוי הוא, ב) והנה פרח מטה אהרן. ויל"ע מדוע הם לא לפי סדר הכתובים שפסוק והנה פרח מטה אהרן (יז, כג) הוא לפני ועבד הלוי (יח, כג).

* * *

על ד"ה ועבד הלוי, נסמן במ"מ הלקו"ת (הוצאת תשד"מ), שנדפס בשינויים בסה"מ תקס"ג ח"א ע' רט. ויש להעיר כמה נקודות נוספות:

א) מאמר הזה בתקס"ג הוא הנחת הר"מ בן אדה"ז (עי' בהרשימות שבסוף תקס"ג ח"ב), ובלקו"ת כאן ר"ב המאמר הוא אות באות כבתקס"ג.

בלקו"ת (ותו"א) נמצאים הנחות: כ"ק אדהאמ"צ, כ"ק אדהצ"צ, מהרי"ל (אחי אדה"ז), ר"פ רויזעס, ר"ז רויזעס, ר"א מסטראשעלע (ועוד?). ואכמ"ל בכ"ז. ובפרשתנו הרי יש גם הנחת הר"מ כנ"ל (ואפשר יש עוד אבל מ"מ אינם הרבה).

ב) בתקס"ג שם (ע' רלו) נדפס ג"כ הנחת כ"ק, אדהאמ"צ (חלק) ממאמר זה, וההתחלה היא: הללוהו בנבל וכנור. (ושם ג"כ מבואר פסוק ועבד הלוי הוא. בתקס"ג שם נדפסו ב' המאמרים בריחוק מקום, ואולי המסדר לא דק. דא"ג הטעם

לשנינויים הגדולים שבין שתי ההנחות יתבאר עפ"ש ברשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א שנדפס בסו"ס תקס"ג ח"ב ע' תתסא).

ג) בתקס"ג שם מאמר זה הוא בדרושי פורים, ולפני מאמר זה (ד"ה ועבד הלוי) בא ד"ה עבדו את ה' בשמחה. ולכאורה מאמר ועבד הלוי, הוא מאמר בפ"ע ומבוארים בו ענינים אחרים מד"ה עבדו את ה' בשמחה. אמנם באוה"ת נשא ע' רסד ז"ל: "שצ"ל תחלה לזים ועבד הלוי הוא עבדו בשמחה פורים תקס"ג", הלא שמייחס מאמר ועבד הלוי למאמר הקודמו עבדו את ה' בשמחה. ונראה הטעם משום שבשני המאמרים נקודה משותפת שבשניהם מדובר אודות שיר של שמחה ושיר של מרירות (שלכאורה זוהי גם בפשטות הסיבה לאמירת ד"ה ועבד הלוי בפורים, משום שמדובר בו אודות שיר של שמחה ומרירות ונמשך הוא לד"ה עבדו את ה' בשמחה הקודמו. ובהנחה אחרת מד"ה עבדו בשמחה (הנדפס שם) מפורש שם ג"כ אודות שיר הלזים במרירות).

*

*

*

ד"ה והנה פרח מטה אהרן שבלקו"ת סוף פרשתנו לא נמצא לע"ע מפורש עליו זמן אמירתו. אמנם נראה להוכיח קצת זמן אמירתו לתחילת שנת תקע"ב בערך (וכבר נכתב מזה במ"א ג"כ):

בדרמ"צ סד, ב מציין על כמה מצות (וכו') מקומם שנתבארו בתורות אדה"ז, וז"ל: "ענין נשיאת כפי' שהיא מצוה שע"ח נת' במ"א ע"פ ויפרח מטה אהרן ויגמול שקדים. מצות ת"ת (ת"י"ט) נתבאר בתורה על ענין זה הסמוכה לדרוש דמטה אהרן הנ"ל". ע"כ.

והנה הדרוש המבאר ענין ת"ת אולי כוונתו לביאור ולא תשכית שבלקו"ת ויקרא (ד, ב ואילך) שבכתבי הצ"צ מתחיל דרוש זה "ענין העבודה ומצות ת"ת" (ראה בהנסמן בארוכה בהמ"מ ללקו"ת ויקרא שם - הוצאת תשד"מ. וש"נ ג"כ לדרמ"צ ד, ב שמציין למאמר זה: וכמשנ"ת אצלינו במצות עבודה ות"ת). ודרוש זה הוא מתחילת תקע"ב (כנסמן בהמ"מ שם). ולפי"ז גם דרוש דמטה אהרן "הסמוכה" ה"ז בא ללמד ונמצא למד שנאמר באותה תקופה בערך.

הרב אלי מטוסוב
- ברוקלין נ.י. -

טז. כתניא פ"א: אמרו רז"ל רשעים מלאים חרטות ובתניא וויינבערג מציין לנדרים ט, ב. ולהעיר ממאמרי אדה"ז הקצרים ע' ת"י"ג אי' בגמ' רשעים מלאים חרטות ובהערות לשם לא נסמן.

ובתניא חיטריק ע' רכה מעתיק מהמשך מים רבים תרל"ו

ע' ח' בהערה: ר"ח שער היראה (פ"ג ד"ה וראיתי) בשם ספר חסידים מלאים חרטה. בשבט מוסר פכ"ה בשם מרז"ל כל ימיהם מלאים חרטה.

ולהעיר שבשבט מוסר דפוס קושט' תפ"ח (קלד, ב) כארז"ל רשעים מלאים חרטות. ובדפוס לעמבערג תר"י (מג, א) חרטה. אבל בדפוס לובלין תרמ"ב. תרמ"ח. תרע"ד. כל ימיהם מלאים חרטה.

דפוסים הנ"ל היו תח"י לשעה קלה ויש לעיין אם יש עוד שינויים וכו'.

דרך אגב: מי שיודע מקומו של ספר חסידים הנ"ל יואיל מטובו לצינו בקובצים הבאים.

* * *

בליקוטי לוי יצחק ליקוטי מחז"ל פסחים קלה, א: מעשה הצדקה... עבודת הצדקה ע' באגה"ק פי"ד... (באגה"ק שם). לכאורה צ"ל פי"ב.

* * *

באור התורה ראה ע' תשו כותב: "בספרא הנק' אור החכמה" ובמילואים לספר המפתחות - אדהצ"צ (קה"ת תשל"ג) מציין שהובא ג"כ באור התורה דרושים לשמ"ע ע' א'תשעו.

ספר הנ"ל אינו תח"י. ובבית עקד ספרים בערכו מציין הר' אורי פייבל ב"ר אהרן פשטים עה"ת בדרכי חסידים לאשצוב תקע"ה עיי"ש.

ולכאורה זהו ספר נוסף מתלמידי הבעש"ט? המגיד? שהובא בכתבי כ"ק אדהצ"צ ומי שיודע עוד פרטים אודות הנ"ל מסתמא יפרסמם בגליונות הבאים.

* * *

בקובצים שונים דנו אודות הדרוש אני לדודי שכ"ק אדהצ"צ מציין שכלקו"ת הוא בפ' שופטים.

ויש להעיר מאור התורה בהר ע' א'קכה אודות הביאור על וכל בניך (שקודם הדרוש אני לדודי): בלקו"ת ס"פ ראה לא, א.

* * *

בד"ה שמע ישראל מכ"ק אדהצ"צ (נדפס בסוף קונט' מח -

הצ"צ ותנועת ההשכלה) ע' 59: זיינען אלע רשעים פול מיט חרסות.

להעיר מתניא פי"א.

בד"ה הנ"ל: עס איז פראן קלענערע עבירות וואס עס קומט אויף זיי קיין כרת ניט...און זיי זיינען נאך הארבער...אז ער טוט זיי א סאך מאל. ווארום זיי מאכען מער פאר שטאפונג אין דער נשמה.

להעיר מאגה"ת פ"ז (צז, ב).

* * *

בתניא פמ"ז כמ"ש בזה"ק ע"פ ויקחו לי תרומה. בתניא וויינבערג מציין לזח"ב קא, א (ולע"ע לא מצאתי שם). ובתניא קרף וחיתריק לא נסמן. בלקוטי הגהות לשם מציין ח"ב קכז, א (ויש לעיין כוונתו). קמ, ב.

* * *

בעשרה לבושים לבש הקב"ה כשברא עולמו, הנה מרז"ל זה הובא ב' פעמים באלשיך הקדוש א) בתהילים כא, ה בשם המכילתא הובא בילקוט ישעי' (ומי שידוע מקום המכילתא משובו לפרסם ע"ז בקובצים הבאים) ב) בתהילים קד, א בשם הפסיקתא (האלשיך הי' תח"י לרגעים אחדים ויש לעיין בטעם השינוי).

ולתהילים כא, ה כוונת האור והתורה תהלים ע' תתקעא במ"ש "ע"פ זה"ה היינו פסוק חיים שאל המובא שם לפנ"ז (ודלא כמו שהבין המציין לסה"מ תקס"ד ע' קמז. מאמרי אדה"ז ענינים ע' תלב).

ולהעיר שקטע הנ"ל הובא ג"כ בתהלים יהל אור ר"ע שפט ושם: האלשיך... במזמור כא בפסוק חיים שאל.

* * *

בתניא פ"י איזהו חסיד המתחסד עם קונו ובתניא וויינבערג מציין לזח"ג רפח, א. ולע"ע לא מצאתי שם.

* * *

בלקוטי שיחות חלק יב ע' 175 במארז"ל עתיד חזיר ליטהר מציין: של"ה פ' חיי שרה" וכוונתו הק' לרפד,

ב. ויש לעיין מדוע אינו מציין לשל"ה לפני"ז בתחלת בית דוד כ, א (ושם בשם רז"ל, וראה שם כ, ב מ"ש בשם הגאלאנטי בשם רבו (הרמ"ק) - והוא בספרו קול בוכים).

בין השאר מציין שם גם לראש אמנה פ"ג. ויש לעיין מדוע אינו מציין גם ללפנ"ז לפ"ג.

ולהעיר שבספר הליקוטים (קה"ת תשל"ט) מערכת לע"ל ע' תרנה הובא הערה הנ"ל וש"נ שהערה זו נדפסה בהמשך מים רבים ע' פז.

אבל להעיר שבליקוטים כאן ישנם הוספות על הנ"ל ובכגון דא הסדר לציין שישנם הוספות.

* * *

מובא בפשיטות בכמה מקומות בדא"ח שתשובה אינה על עבירות דוקא.

ולהעיר מלקוטי אמרים (קה"ת תשל"ג) להרב המגיד סרי"ז (נג, ב) לפי שהתשובה היא מצות עשה מתרי"ג מצות אבל אינו יכול לעשות תשובה אלא אם עשה עבירה תחילה.

* * *

בד"ה בשעה שהקדימו (להרב הלל מפאריטש שנדפס ב) אור התורה שבועות ע' קנא (וכ"ה באור התורה תרומה ע' א'שעט): וכמ"ש ברקנטי בשם הרמב"ן דהא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

ולכאורה ליתא ברמב"ן שהובא ברקנטי שם אלא דברי הרקנטי עצמו.

הרב שמואל דוד ח. הכהן
- ברוקלין נ.י. -

יז. בספר המנהגים - מנהגי חב"ד מנהגי יארצייט ע' 79 קודם קטע האחרון הושמטו בטעות המנהגים שנדפסו בסה"מ תש"ט ע' 74 (השני) בהקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לקונטרס ב' ניסן תש"ט, וכדמוכח מההערות שם בספר המנהגים.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

יח*. ראיתי בגליון הקודם פ' שלח (מא) שהביא הרב א.צ.ז.ד. ראי' מתשובת הצ"צ שפסק להלכה שגם במקום שאין הגוי נהנה בחליפין אסור הדבר שהופסק אצלו. וז"ל הערתו "דהרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ פסק להלכה, שאפי' דבר שאינו אלא מנהג כגון לאכול מצה רק שנעשה מקמח שנשמר משעת טחינה שהפקיד אצל אינו יהודי אפי' במקום שאינו נהנה בחליפין אין להתיר בלא סימן א'..."

וסיים הערתו: ובסוף התשובה הוא מסיים וז"ל: עכ"פ בלא חותם א' ודאי אין להקל ובחותם א' יש לצרף לסניפין עכ"ל.

ובמחכ"ת טעה בזה בשנים. א) שהנידון שם אינו לגבי מנהג לאכול שמורה משעת טחינה והחשש הוא אם להחמיר לגבי מנהג זה או לא, אלא החשש הוא משום חמץ גמור אם הוחלף ע"י הגוי כי הי' דבר ודאי שהגויים שוריים החטים במים. ובמילא אין זה קל וחומר מאחר שהצ"צ החמיר שם כ"ש בנידון דידן. (והב) הפסק שהביא מסוף התשובה הנ"ל, מדובר בפירוש בזמן שהגוי נהנה בחליפין. מאחר שהסוג ב' מקמח של חמץ דומה במראה לסוג א' מקמח של שמורה בגלל שרוחצין החטים במים וכו', עיי"ש באורך.

ומה שהביא בשם המשנ"ב שלא להתיר ספק בעיבוד עורות, כ"א בשעת הדחק. אינו נוגע לענינינו כלל, דאם אין הגוי נהנה בחליפין אז לדעת המתירין אין כאן שום ספק. ואין ההיתר מכח ספק, שהרי אפי' באיסור דאורייתא לכל הדיעות כגון בשר שהופקד אצל הא"י מתירין ג"כ.

ומה שהביא מהמקדש מעט שאוסר בלא סימן אחד. ומצריך סימן, מפורש שם שאינו חולק על הש"י המתיר בלא סימן אלא מצריך סימן משהו בכדי שלא יתערבו העורות מעצמם ולא יכיר את שלו. (וה"ה) אם הניחם ועיבדם בחדר מיוחד ובטוח שלא התערבו ג"כ טוב).

וכן ראייתו מהקול יעקב אינה ראי', דשם מביא מנהג בגדד לנקב העורות כשנותנין לגוי לעבדן. ואולי שם הי' חשש שהגויים יהנו בחליפין או אפשר שזה לרווחא דמילתא נהגו כן ולא מעיקר הדין, ולאסור אפי' בדיעבד.

ש.מ. אלישביץ

- תות"ל 770 -

לט*. בשיחת יום ב' דחגה"ש (הנחות הת' - סל"ג) נת' איך היו יכולים בנ"י לברך ברכת הפירות במדבר - ע"פ מ"ש במדרש שמסביב לבארה של מרים צמחו אילנות נותני פירות.

ובגליון הקודם (מא) (סל"א) העיר אחד מהת' דלכאורה מהו ההכרח דבנ"י ברכו ברכת הפירות, ועוד דברכות הנהנין הוא מדרבנן וכו'.

וכתב הנ"ל דידוע דעל המן ברכו המוציא לחם מן השמים וכיו"ב עד"ז ל"ל דגם ברכו ברכת הפירות.

אמנם עדיין יל"ע מהו ההכרח שהיו צריכים לאכול פירות (ולברך עליהם)?

והעיר א' דאופ"ל דכיון שישנה החיוב לברך מאה ברכות בכל יום, ולכמה דיעות (ספר המנהיג בהקדמה. ועוד) הרי"ז תקנה מזמן משה רבינו,

וע"פ מ"ש בגמרא (מנחות מג, ב) הובא בשו"ע אדה"ז או"ח סמ"ו ס"א דביום השבת דחסרי כמה מהברכות - "צריך למלאותן בפירות ובמיני בשמים", הרי"ז הוכחה דבמדבר אכלו וברכו ברכות הפירות.

ויש לחפש בספרים עד"ז.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

כ. בשיחת ש"פ בחקותי (ערב ל"ג בעומר) ש.ז. (הנחה בלה"ק - בלתי מוגה - סט"ז) מבאר כ"ק אד"ש ע"ד הכ"ד אלף תלמידים של ר"ע שנפקדו בימי ספירה ודייק בזה המספר - כ"ד - שמצינו כעין זה בירושלמי עיי"ש. שמזה מובן ששייך במיוחד לתוכן המאורע.

ויש להעיר (גם) ממ"ש במשנת חסידים (מס' אייר וסיון ס"ג): ועשרים וארבע אלף תלמידיו הם מושרשים באלף של אלקי' שבו עשרים וארבע צירופים המתחילים באלף שהוא אותיות אלף שהוא מספר ריבוע אלקי' דההין ולפיכך בימי העומר פגעה בהם מדת הדין של הקטנות ועשה מחלוקת ביניהם ומריבה והמית אותם. ומסיימים בטוב.

*

*

*

בשיחת אור לערב חגה"ש ש.ז. מבאר כ"ק אד"ש שמ"ש
(בקשר לפסח שני) דרך רחוקה אין הפי' רק ריחוק כפשוטו
כו' כ"א גם אם לא נמצא שם נק' שהי' בדרך רחוקה.

ויש להעיר מגמ' פסחים (צג, ב משנה): איזו היא דרך
רחוקה... ר"א אומר מאיסקופת העזרה ולחוץ.

*

*

*

בשיחת ש"פ בחוקותי ש.ז. (הנחה בלה"ק סכ"ז): ע"ד מ"ש
הרמ"ע מפאנו בפירוש מארז"ל בנוגע למ"ש הרים גדולות
ובצורות בשמים, "שדיברה תורה כלשון הבאי" - שלכאורה תמוה:
כיצד יתכן לומר על התורה שהיא מדברת "כלשון הבאי"? אלא
הביאור בזה שלאמיתו של דבר ישנו ערים גדולות ובצורות
בשמים ממש אלא שענין זה הוא ברוחניות עכ"ל (בהנוגע
לענינינו).

ויש להעיר ממ"ש בשו"ע יו"ד הל' נדרים (סי' רלב סעי'
ד'): נדרי הבאי כיצד כגון שאמר קונם ככר עלי אם לא
ראיתי כיוצאי מצרים... או חומה גבוהה לשמים (אינו נדר)
שכן דרך העולם להפליג ולא כיוון לשם נדר, עכ"ל השו"ע.

ומובא בס' חסידים שמצד מדת חסידות (הגם שע"פ הלכה
אינו אוסר ע"ע כלום כשנדר בסגנון הנ"ל אעפ"כ) יחמיר ע"ע
פעם אחד בחייו להתנהג באיסור הנ"ל, עכת"ד. - ועפמ"ש
בהשיחה מובן שהרי מצד ענינו ברוחניות יש לו מציאות וקיום
ולכן מצד מדת חסידות (הנהגה רוחניות) מתאים שעכ"פ פ"א
יתנהג באופן כזה. (ולהעיר גם מאגה"ת פ"ג (ע' 184) שעכ"פ
פעם אחת יתענה ימים שלמים ושאר הב' פעמים חצאי יום).

*

*

*

בשיחת ש"פ במדבר (הנחה בלה"ק - בלתי מוגה - סי"א):
תורה ענינה הבנה והשגה (מוח שבראש) וא"כ מדוע נאמר רפו
ידיהם מדברי תורה ועיי"ש הביאור בזה.

ויש להעיר גם מהרמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ה: וישפיע
לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה.

*

*

*

בענין לימוד הרמב"ם, כדאי להעיר ע"פ הכלל (מד"ת
בתחילתו): פתח דמה שחתם - שהרמב"ם סיים ספרו ספר המדע

בענין באהבתה ישגה תמיד ומתחיל ספר אהבה. מה אהבתי תורתך
כל היום היא שיחתי.

בסיום ספר אהבה מסיים עם לוח ההפטורות: שוש אשיש גו'.
 ופותח הספר שלאח"ז - ס' זמנים: נחלתי עדותיך לעולם כי
ששון לבי המה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
 - ברוקלין נ.י. -

**לזכותו ולזכות
בני משפחתו שיחיו**

נרפס ע"י

א' מאנ"ש שיחי'